EBÛ YUSR BİN MUHAMMED PEZDEVÎ

Fıkıh ve kelâm âlimlerinin büyüklerinden. İsmi, Muhammed bin Muhammed bin Abdülkerîm Pezdevî'dir. Künyesi Ebû Yusr'dur. 421 (m. 1030'de doğdu. Büyük bir âlim olan dedesi Abdülkerîm, İmâm-ı Muhammed Mâtürîdî'nin talebesidir. Ebû Yusr bin Muhammed Pezdevî; babasından, Ebû Ya'kûb Yûsuf bin Muhammed, İmâm Ebü'l-Hattâb ve pekçok Hanefî fıkıh âlimlerinden ilim öğrendi. Fıkıh ilminde üstün derecelere sahip oldu. Kendisine Sadr-ül-İslâm denildi. Semerkand'da ve Buhârâ'da kadılık yaptı. Felsefecilere ve bid'at fırkalarına karşı Ehl-i sünnet i'tikâdını en güzel savunup, onları susturan âlimlerden biri oldu. Bu konuda "Usûl-üd-dîn" isimli kitabını yazdı. Hayâtının büyük bir bölümü Buhârâ'da geçti. Orada pekçok talebe yetiştirdi. Çok kitap yazdı. 493 (m. 1099) senesinde Receb ayında Buhârâ'da vefât etti.

Büyük âlim Nec-müd-dîn Muhammed en-Nesefî, Abdül-kerîm bin Muhammed es-Sanâî, Muhammed bin Tâhir es-Semerkandî, Abdullah bin Muhammed el-Hulevî Muhammed Pezdevî'nin talebelerindendir. Yazdığı kitapların en kıymetlilerinden biri, İmâm-ı Muhammed Şeybânî hazretlerinin

“Câmi’-üs-sagîr”ine yaptığı ta’liktir. “El-Vâkıât” ve “El-Mebsût” ismindeki eserleri meşhûrdur. Talebesi Ömer Nesefî, “Hocam Ebû Yusr, Mâverâünnehr ülkesinde herkesin üstadı, İmâmların İmâmı idi. Ona her taraftan insanlar gelirdi. Doğu ve batı illeri onun kitaplarıyla dolu idi” buyurdu.

Ebû Yusr bin Muhammed Pezdevî “Usûl-üd-dîn” kitabının önsözünde buyuruyor ki, “Kelâm ilminde İshâk el-Kindî, İsfirâzî ve bunların yolunda gidenlerin yazdığı kitaplardan, yazarlarının, hak olan Ehl-i sünnet i’tikâdından uzaklaşmış, sapıtmış olduklarını gördüm. Bu kitapları okumak uygun değildir. Çok tehlikelidir. Hele onları kabûl etmek, insanı Ehl-i sünnet i’tikâdından uzaklaştırır. İslâm ismini taşısa bile, içi küfürle doludur. Bu sebebdendir ki, Ehl-i sünnet âlimlerinin hiçbirisi onların kitaplarından hiç nakil yapmamışlardır. İshâk el-Kindî gibi Abd-ül-Cebbâr, Ebû Ali el-Cübbâî, el-Ka’bî ve İbrâhim Nazza’m da Mu’tezile bozuk fırkasına bulaşmış, mensûbu olmuşlardır. Bunların hiç birisinin kitabını, şüphe meydana gelmemesi, Ehl-i sünnet i’tikâdının bozulmaması ve bid’atlere sebep olmaması için, asla okumamalıdır. Muhammed bin Heysan dahi bid’at ehlinin kötülerindendir. Bunların hiç birisinin kitabından bir şey öğrenip amel etmek helâl değildir.

Ehl-i sünnet i’tikâdından ayrılan bu bid’at fırkalarının kitapları, ülkemizde yayılmaya, insanlar arasında tefrika sokmaya, hak yoldan saptırmaya başlamış olduğunu görünce içim sızladı. Hem bunlara cevap verip susturmak, hem de Ehl-i sünnet i’tikâdının unutulmaması için bu kitabı yazdım. Bu kitapta Ehl-i sünnet i’tıkadını anlattım. Bunları okuyan Ehl-i sünnet vel cemâat yolunda olur. Bu yol ki, sevgili Peygamberimizin (aleyhisselâm) O’nun temiz Eshâbının (r.anhüm) ve onların izinden giden sâlih mü’minlerin yoludur.”

Ebû Yusr bin Muhammed Pezdevî, yazmış olduğu “Usûl-üd-dîn” kitabında buyuruyor ki:

“Ehl-i sünnet vel cemâat i’tikâdına göre: Büyük günah işleyenler tövbe edemeden ölseler dahi, Cehennemde ebedî kalmıyacaklardır. Allahü teâlâ dilerse, bir kimsenin şefaatiyle onları affedip Cennete koyar.

Mu’tezile ve Kaderiyye fırkalarına göre: Büyük günah işliyenler tövbe etmeden ölürlerse, kâfirler gibi ebedî olarak Cehennemde kalırlar.”

“Ehl-i, sünnete göre, gayr-i müslimlere ve ba’zı mü’minlere kabir azâbı vardır, haktır. Kabre girenleri, Münker ve Nekir sorguya çekeceklerdir.

Mu’tezile ve Râfızilerin çoğu, kabir azâbına, Münker ve Nekir’in suâl soracaklarına inanmadılar.”

“Ehl-i sünnete göre mizan terazisi vardır. Bununla ameller tartılacaktır. Herkes hesaplaşacaktır.

Mu’tezile’ye göre, mizan yoktur, amellerin tartılması imkânsızdır, hesap yoktur.” “Ehl-i sünnete göre, sırat köprüsü vardır ve Cehennem üzerinde kurulmuştur.

Râfizîler, Mu’tezile ve ba’zı bid’at fırkaları sırata inanmadılar.”

“Ehl-i sünnete göre, evliyânın kerâmeti haktır. Bütün bozuk fırkalar, evliyânın kerâmetine inanmadılar, bâtıldır dediler.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Usûl-üd-dîn

2) El-Fevâid-ül-behiyye sh. 188